

UNIVERSITATEA DE STAT DIN TIRASPOL

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 373.3.091(569.4) (043.3)

DARAWSHA AHLAM

**DINAMICA MOTIVAȚIEI DE ÎNVĂȚARE LA ELEVII CLASELOR
PRIMARE DIN ISRAEL (SECTORUL ARAB)**

SPECIALITATEA 531.01. TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

CHIȘINĂU, 2019

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Pedagogie și Psihologie Generală,
Universitatea de Stat din Tiraspol

Conducător științific:

SILISTRARU Nicolae, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. GAGIM Ion, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

2. PANICO Vasile, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat D 531.01-12:

1. LUPU Ilie, **președinte**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

2. MÎSLIȚCHI Valentina, **secretar științific**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

3. CUZNEȚOV Larisa, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

4. ANDRIȚCHI Viorica, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar

5. ANTOCI Diana, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 23 aprilie, ora 12⁰⁰, în ședința Consiliului Științific Specializat D 531.01-12 din cadrul Universității de Stat din Tiraspol, blocul 1, sala 304, str. Gh. Iablocikin, 5, or. Chișinău, MD-2069.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică, pagina Web a Universității de Stat din Tiraspol (www.ust.md) și la pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 22 martie 2019.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

MÎSLIȚCHI Valentina, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar _____

Conducător științific,

SILISTRARU Nicolae, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar _____

Autor,

DARAWSHA Ahlam _____

INTRODUCERE

Actualitatea temei Abordarea *motivației* ca factor declanșator și susținător al activității educaționale accentuează importanța pe care calitatea informațiilor, învățarea experiențială, învățarea mediată sau atitudinea pozitivă față de actul de cunoaștere o au în obținerea performanței școlare. Potrivit concepției general acceptate, în urma consultării literaturii de specialitate în ceea ce privește abordarea *fenomenului motivațional*, putem afirma că, la baza bunei funcționări a componentelor acțiunii umane stă *motivația*, indiferent de activitatea desfășurată sau de nivelul de achiziții ale celui care depune efort în realizarea acesteia.

Orice acțiune cu caracter finalist real trebuie completată cu o *susținere motivațională* bine realizată, în mod contrar putându-se instala lipsa de productivitate, caracterizată prin raportul invers proporțional stabilit între rezultatele obținute și efortul depus.

Tot în acest context se impune a se delimita coordonatele specifice fenomenului în sine, pornind de la funcțiile îndeplinite de către *motivație*, așa cum reies din literatura de specialitate autohtonă și străină. Învățarea școlară este o activitate planificată, *un model de acțiune dinamică*, [30] un plan de acțiune prin care se reconstruiește și dezvoltă sistematic *cunoștințe, idei și moduri* prin care putem fundamenta, examina și valida adevăruri. Este activitatea de organizare și autoorganizare a experienței, de construcție și reconstrucție a personalității elevului, de formare și autoformare a propriei individualități bio-psiho-socioculturale. Una dintre legile care stau la baza învățării școlare este *legea motivației* care arată că *învățarea școlară este esențial motivată și orientată spre cunoaștere*, spre sensibil, spre rațional și comunicativitate [1, p.35].

Atât pentru cei din școală, pentru părinți sau pentru experții în domeniul științelor educației, *motivația* este cheia succesului în învățare. De la J. Piaget la H. Gardner, teoreticienii mecanismelor învățării [2], [9], [37] au subliniat faptul că *motivația este fundamentul* pe care se construiește succesul educațional. Prin urmare, *învățarea* implică dinamizarea unei scheme de tip acțional, care se axează pe competențele generale ale subiectului, intuirea și perceperea situației în care urmează să acționeze, *motivarea* lui pentru sarcinile pe care le are de realizat în contextul și condițiile respective.

Este cert că orice educator interesat și responsabil trebuie să controleze cât mai bine *mecanismul motivațional* pentru a asigura condițiile unui parcurs școlar optim. De asemenea, acest demers este cu atât mai relevant în fața unor provocări fără precedent în activitatea didactică, reflectate în imperativul asistării elevilor de a deveni persoane autonome, capabile să învețe pe parcursul întregii vieți, de schimbările structurate în plan curricular, introducerea noilor tehnologii de informare și comunicație în *procesul de predare-învățare-evaluare*, o nouă relație a școlii cu comunitatea pe care o deservește.

Conform *Codului Educației*, Capitolul III. Învățământul primar. Art. 26. Învățământul primar contribuie la formarea copilului ca personalitate liberă și creativă și asigură dezvoltarea competențelor necesare continuării studiilor în învățământul gimnazial.

Motivația pentru învățare a elevilor din clasele primare trebuie stimulată, orientată, întreținută, iar cadrul didactic, alături de părinți, are un rol de prim rang în aceasta. Astfel, este esențial ca învățătorii să fie convinși că este nevoie de intervenția lor pedagogică și că deficitul de *motivație* poate să fie influențat pozitiv în spațiul școlar.

Cercetând literatura științifică ce ține de formarea dinamicii motivației pentru învățare și de identificare a condițiilor sociale ale învățământului, afirmăm, că motivația: este unul dintre

factorii principali în procesul învățării; are impact pozitiv asupra eficienței, activității și dezvoltării personalității; prin valorificarea ei, poate fi identificat potențialul intern de formare, dezvoltare și învățare a personalității.

Motivația este și rămâne o problemă importantă atât pentru profesorul care se confruntă cu situații benefice, cât și pentru elevul ce este motivat să învețe și are resurse energetice și obiective clare, întrucât este pus să găsească instrumentele și contextele de menținere și de valorificare maximă, de transformare a ei într-o resursă permanentă de dezvoltare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Literatura de specialitate s-a focalizat mult asupra acestei teme care își păstrează actualitatea. Cercetătorii din Israel [54], [65], [67], [68] au încercat să identifice pârghiile prin care se declanșează *motivația pentru învățare*, dar și acele tehnici și strategii prin care adulții din școală – în principal *profesorii și directorii* – pot crește gradul de motivare a elevilor.

Cercetătorii din Republica Moldova au abordat *motivația învățării* într-un șir de cercetări psihopedagogice semnate: I.Racu [32], I. Gagim [12], L.Cuznețov [10], N.Silistraru [34], I.Lupu [61], V.Andrițchi [2], V.Panico [27], L.Posțan [31], D.Antoci [3], V.Mislițchi [22], E.Staricov [35] etc.

Cercetătorii din arealul englez au abordat problema motivației, dintre care M.K. Alderman [39], J.Brophy [40], M.H. Dembo [49], P.R. Pintrich [50], J.M. Keller [53], J.Y. Shah [55].

Analiza stării de *formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare* conduce la următoarele contradicții:

- între cerințele tot mai mari ale societății moderne în antrenarea motivației de învățare la elevii claselor primare și lipsa unui sistem metodologic în formarea motivației de învățare la elevii claselor primare;
- între importanța formării motivației la elevii claselor primare și insuficiența condițiilor pedagogice eficiente care ar conține *trebuințe și orientări*, ce ar asigura formarea motivației pentru învățare la elevii claselor primare;
- între randamentul dinamicii motivației învățării la elevii claselor primare și insuficiența valorificării dinamicii învățării.

În acest context, identificăm **problema cercetării:** *care sunt premisele formării motivației, dinamicii motivației de învățare la elevii claselor primare?*

Scopul cercetării rezidă în identificarea reperelor pedagogice și elaborarea, implementarea și validarea modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Obiectivele cercetării:

- analiza abordărilor teoretice cu privire la motivația pentru învățare a elevilor claselor primare;
- conceptualizarea formării motivației pentru învățare a elevilor claselor primare;
- determinarea principiilor, factorilor și condițiilor pedagogice de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare;
- elaborarea strategiei de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare;
- elaboarea, implementarea și validarea Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Metodologia cercetării științifice: *la nivel epistemologic* - documentarea științifică, metoda inductiv-deductivă, analiza conceptuală și sinteza hermeneutică, raționamentul și

argumentarea; *la nivel teoretic* – modelizarea experimentului pedagogic, observarea, colectarea datelor, analiza produselor subiecților experimentali, prelucrarea matematică a datelor, interpretarea datelor; *la nivel hermeneutic* – sinteza interpretativă, sistematizarea și comentarea, deducerea; *la nivel praxiologic* – chestionarea, observarea, experimentul pedagogic, analiza produselor, sintetizarea.

Noutatea și originalitatea cercetării :

- delimitarea conceptuală de motivație pentru învățare la elevii claselor primare din perspectivă psihologică, pedagogică și metodologică;
- fundamentarea conceptului de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare: *principii, factori și condiții generale, condiții educaționale, condiții specifice;*
- elaborarea *Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare a elevilor claselor primare*, axat pe dimensiunile *metodologică și procedurală*, determinate de un ansamblu de *repere pedagogice;*
- implementarea *strategiei pedagogice de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare*, prin combinarea metodelor interactive cu teoriile motivației.

Problema științifică soluționată rezidă în formarea unei dinamici de învățare prin elaborarea și implementarea Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare, prin situații de învățare în baza programului formativ.

Semnificația teoretică a cercetării constă în dezvoltarea teoriei și metodologiei de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare prin fundamentarea modelului pedagogic, determinarea unor situații de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Valoarea aplicativă a cercetării este reprezentată de: identificarea și fundamentarea strategiei de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare; elaborarea și implementarea *Modelului pedagogic de formarea a motivației pentru învățare a elevilor claselor primare;* proiectarea și implementarea strategiei specifice de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- determinarea teoriilor motivației, strategiilor motivaționale demonstrează că succesul elevilor este semnificativ prin formarea motivației de învățare în clasele primare;
- formarea motivației de învățare în cadrul procesului didactic este vizibilă dacă se realizează în concordanță cu etapele lecției, ce facilitează comprehensiunea, care asigură formarea competențelor cognitive, afective, psihomotorii;
- conceptualizarea strategiilor de formare a motivației învățării prezintă un suport relevant de acțiune prin funcționalitatea *Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare a elevilor claselor primare.*

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost implementate în școlile primare din Israel prin implementarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare destinate elevilor din clasele primare, în perioada anilor 2014-2017, susținut de către Ministerul Educației din Israel.

Aprobarea rezultatelor cercetării s-a desfășurat în cadrul ședințelor catedrei *Pedagogie și Psihologie Generală* din cadrul UST și a conferințelor teoretico-practice și prin publicațiile științifice. De asemenea, valoarea științifică a rezultatelor cercetării a fost confirmată în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale:

Publicațiile la tema tezei. 9 lucrări științifice, dintre care 1 articol în revistă recunoscută din străinătate, 2 articole în reviste din registrul național al revistelor de profil, categoria C și 2 articole la conferințe internaționale, 1 articol la conferință națională și 3 publicații electronice.

Volumul și structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (128 surse), pagini de text de bază (119), tabele (25), figuri (4).

Cuvinte cheie: motiv, motivație, tipuri de motivație, motivația învățării, strategii motivaționale, condiții psihopedagogice, principii de stimulare a motivației, model pedagogic, învățător, elevi de vârstă școlară mică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este prezentată actualitatea și importanța problemei abordate, se formează problema care a generat investigația, este definit scopul și obiectivele cercetării, este precizată noutatea și originalitatea științifică a lucrării, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării, aprobarea rezultatelor cercetării și sumarul compartimentelor tezei.

În capitolul 1. **Abordări psihopedagogice ale motivației pentru învățare la elevii claselor primare** se abordează conceptele-cheie ale lucrării.

Motivația este una dintre problemele centrale ale psihologiei. Studiul motivației are în vedere explorarea aspectelor care stau la baza acțiunilor noastre: cum ajungem să acționăm și ce gen de factori ne influențează acțiunile. În accepțiunea cea mai largă, termenul de *motivație* se referă la „ansamblul factorilor dinamici care determină conduita unui individ”.

Pentru M. Zlate [38, p.151-152], *motivația* „reprezintă aspectul dinamic al intrării în relație a subiectului cu lumea, orientarea activă a comportamentului său spre o categorie preferențială de situații sau de obiecte”.

Al. Roșca [33, p.8]: „Prin *motivație* înțelegem totalitatea mobilurilor interne ale conduitei, fie că sunt înnăscute sau dobândite, conștientizate sau neconștientizate, simple trebuințe fiziologice sau idealuri abstracte”.

Potrivit cercetătorului M. Golu [15, p. 22], *motivația*, în calitate de componentă a sistemului psihic uman, presupune o latură informațională/de conținut și o latură dinamică.

N. Silistraru [34] susține că *motivația* este utilizată în explicarea comportamentului uman.

E. Guilane-Nachez [58] susține că *motivația* cuprinde: *un scop* precis, clar și chiar cuantificat; *conștiința clară* a faptului că scopul poate fi atins prin mijloace adecvate, aflate la îndemâna persoanei care vrea să atingă scopul respectiv; *o voință* fermă și deliberată, matură; *convingerea* că va trebui să acționăm pentru a ne atinge scopul; *convingerea* că reușita depinde de propriile acțiuni, și nu de fenomene exterioare, aleatorii; *dispoziție* pentru acțiune și acceptarea acestei idei; punerea la punct a unei *strategii*; pregătirea pentru a nu fi nici încremeniți, nici rigizi în *demersurile* (noastre) pentru atingerea scopului, ci flexibili și adaptabili; *acțiune*.

G. Albu susține că motivația are, în principiu, următoarele funcții [1, p.12-13]: *funcția de mobil sau de factor declanșator*; *funcția de orientare-direcționare*; *funcția de susținere și energizare*; *funcția de autoreglare a conduitei*.

Specialiștii au ajuns la concluzia că există următoarele modalități și *structuri motivaționale*.

- *Trebuințele* reprezintă structuri motivaționale fundamentale, bazale ale personalității, forțele ei motrice cele mai puternice. Ele se formează sub influența culturii și mediului social, în procesul educației sau al imitației.

Autorul A. Maslow [63] propune o *teorie a motivelor de deficit* și a *motivelor de creștere*. El susține că în cursul dezvoltării specifice copilăriei, este important ca impulsurile de bază (motivele de deficit) să fie satisfăcute astfel, încât copilul să poată fi mai târziu liber, să adopte motive mai puțin egocentrice (de creștere). Modelul motivațional "piramidal" cuprinde: *trebuințe fiziologice, trebuințe de securitate, trebuințe sociale, trebuințe afective, trebuințe cognitive, trebuințe estetice, trebuințe de realizare și autorealizare*. Oamenii diferă în funcție de importanța pe care o acordă fiecăreia din aceste trebuințe [63, p. 161].

Cercetrătorii I. Lupu, A. Cioban-Pilețcaia afirmă că aspectul multilateral și complex al problemei motivației reprezintă interconexiunile dintre motivație și trebuințe, relațiile dintre trebuințe, procesul de dezvoltare a trebuințelor care permit formarea structurii motivului și componentele motivației în mediul școlar [61, p. 161].

Tendința se referă la orientarea și direcționarea conduitei persoanei, a unei acțiuni/activități spre o anumită țintă sub impulsul dat de o anumită trebuință (tendința de apărare, tendința agresivă etc.) [30, p.95], [5, p.47].

Motivul este după A. Cosmovici „*acel fenomen psihic cu rol esențial în declanșarea, orientarea și modificarea conduitei; el este o cauză principială a conduitei noastre*” [9, p. 198]. Există și motive neconștientizate, al căror substrat nu este clar delimitat, dar care îndeplinește un rol important în activitate.

La rândul său, M. Golu arată că motivul, ca „*mobil care stă la baza unui comportament sau a unei acțiuni concrete*” [17], presupune următoarele caracteristici:

- *Conținutul* se identifică și se apreciază pe baza stării de necesitate pe care o reflectă motivul și a valențelor obiectuale sau comportamentale pe care le reclamă satisfacerea lui. Prin urmare, motivul are două dimensiuni: *dimensiunea energizantă* și *dimensiunea orientativă*. Cercetătorii M. Golu [15], P. Neveanu [25] au stabilit existența mai multor tipuri de motive, cum ar fi: *individuale și sociale; inferioare și superioare; minore și majore; egoiste și altruiste*.

Interesul reprezintă un *factor motivațional* important pentru activitatea umană ce implică orientarea selectivă, relativ stabilă și activă a persoanei, din proprie inițiativă, spre anumite obiecte și/sau domenii de activitate, pentru desfășurarea anumitor acțiuni.

În cazul *motivației secundare*, menționează același autor, „*aparitia și formarea interesului preced formarea trebuinței: trebuința se structurează pe baza interesului, printr-o mai bună structurare internă și, mai ales, printr-o puternică integrare și consolidare în profilul motivațional al personalității*” [17, p. 48].

Ca structuri motivaționale complexe și decisive pentru viața individului, pentru relațiile lui cu lumea și cu sine însuși, pentru creșterea lui spirituală, sufletească, pentru edificarea unui anumit tip de personalitate, *convingerile* își au rădăcinile adânc înfipite în afectivitatea individului, în emoțiile, sentimentele și pasiunile lui; mai mult, ele se impun în comportament, îl orientează și-l delimitează permanent [43], [46].

A fi motivat înseamnă a acționa, a tinde spre ceva, a face ceva. Un elev care nu simte nici un impuls sau nici nevoie de a acționa este un elev nemotivat, în timp ce un elev care este activat sau energizat de a acționa spre un obiectiv, este considerat un elev motivat. Important este ca elevul să manifeste interes pentru școală, să realizeze sarcinile școlare și să-și îndeplinească obiectivele stabilite [30].

D.P. Ausubel, F.G. Robinson considera că există trei componente ale conceptului de motivație în cadrul școlii [4]: centrată în jurul *trebuinței de a cunoaște și de a înțelege, de a*

stăpâni cunoștințele și de a formula și rezolva probleme; aceea a afirmării puternice a eului; motivația activității școlare, ce se bazează pe trebuința de afiliere.

După J. Brophy [40, p.28-30], în învățare, dezvoltare, formare, motivația poate fi analizată pe două dimensiuni:

a) *Motivația generală pentru învățare-dezvoltare* reprezintă/desemnează o dispoziție permanentă și puternică pentru achiziționarea de cunoștințe, abilități, deprinderi, valori, probleme într-o situație de învățare-formare.

b) *Motivația specifică pentru învățare-dezvoltare* reprezintă/desemnează starea motivațională a elevului care-l determină să învețe punctual, la o lecție, la un capitol, o anumită disciplină de învățământ (și într-o anumită perioadă). *Motivația specifică*, pe de altă parte, depinde, în bună măsură, de spiritul, angajarea profesorului, de conținutul activității.

Dinamica este procesul în continuă (și intensă) mișcare, evoluție; care se desfășoară rapid. O persoană ajunge prin parcurgerea unor etape succesive să-și dezvolte sau, dimpotrivă, să-și inhibe nivelul de motivație pentru realizarea unei anumite activități în vederea atingerii unor scopuri definite în mod explicit.

Prin urmare, considerăm că *dinamica motivației* este determinată de o serie de factori:

- statutul relațiilor elevilor din clasă: fiecare elev judecă nevoile din perspectivele experienței individuale.
- atitudinea profesorului poate fi un factor decisiv de succes ori eșec; el va privi motivarea prin participarea individuală ca pe o metodă de fundamentare a rolului fiecărui elev;
- claritatea cu care sunt diagnosticate problemele va contribui la motivarea elevilor în însușirea limbajului străin;
- modul în care este aplicată tactica de motivare a elevilor: o practică impusă va fi întâmpinată cu mai multă rezistență decât cea în care există o consultare / consiliere prealabilă;
- stilul de management educațional: un profesor autoritar va avea o forță de convingere mult mai apatică și lipsa dorinței de cooperare a elevilor va spori dispariția motivației [6].

L. Vâgotskii menționa că schimbările de bază a acestei vârste – conștientizarea și însușirea proceselor psihice – îți datorează proveniența anume învățării. Activitatea de învățare a școlarii mici se reglează și se menține printr-un sistem complicat și multinivelar de motive [37, p. 14].

La sfârșitul clasei întâi, se formează un sistem motivațional de învățare complex, care include următoarele grupe de motive (M. Matiuhina, 1984):

1) Motivele legate de conținutul învățării, învățarea întotdeauna trezește tendința de a cunoaște ceva nou, de a poseda cunoștințe, modalități de acțiuni, de a pătrunde în esența fenomenelor.

2) Motivele legate de procesul învățării: învățarea îndeamnă la tendința de afirmare a activității intelectuale, necesității de a gândi, de a judeca la lecții, de a înfrunța dificultățile în procesul de luare a unor decizii grele.

3) Motivele sociale ample: motivele îndatoririlor și a responsabilităților în fața societății, clasei, învățătorului.

4) Motivele de autodeterminare (conștientizarea importanței cunoștințelor pentru viitor, dorința de a se pregăti pentru viitoarea ocupație, și motivele de auto perfecționare – de a se dezvolta în urma studierii).

5) Motivele personale: a) motive de bunăstare (tendința de a primi aprobarea din partea profesorilor, părinților, colegilor de clasă, dorința de a primi note bune); b) motivele de prestigiu (dorința de a fi printre primii elevi, de a fi cel mai bun).

6) Motivele negative (evitarea neplăcerilor care pot apărea din partea profesorilor, părinților, colegilor de clasă, dacă elevul nu va învăța bine).

Comportamente ce pot indica un deficit de motivație în context școlar în învățământul primar [50]:

- are un randament școlar bun atunci când i se acordă atenție din partea cadrului didactic, dar își pierde concentrarea și eficiența când lucrează independent.
- întâmpină dificultăți în a începe și în a termina o sarcină.
- distrage sau își pierde atenția când părinții sau profesorii îi fac observație sau în situațiile în care nu este în centrul atenției lor.
- reușește cu dificultate să relaționeze în mod pozitiv cu membrii familiei sau cu colegii; are o încredere scăzută în aceștia și, de multe ori, evită compania lor.
- are unele ieșiri necontrolate; își schimbă foarte ușor starea de spirit.
- cere foarte mult de la ceilalți dar nu este dispus să ofere la fel de mult.
- nu este niciodată mulțumit de ceva pentru o perioadă mai mare de timp.
- are nevoie de sprijin din partea celor din jur, chiar și pentru a realiza activități simple pentru cineva de vârsta sa, dar solicită rar ajutorul pentru rezolvarea unei sarcini școlare.
- este deseori neglijent cu temele pentru acasă și acceptă cu greu să fie controlat.
- se arată dezinteresat de evaluările/notele primite însă este foarte sensibil la acestea; contestă în mod constant atât criteriile, cât și maniera de notare a cadrului didactic, deseori se consideră nedreptățit față de ceilalți colegi.

Astfel, decizia de a realiza activitățile specifice unei sarcini este indicată în modelul lui R.Viau [60] pentru atingerea unui obiectiv urmărit. Un elev care acceptă să rezolve o sarcină de învățare și care perseverează în finalizarea ei este un elev motivat .

Tabelul.1.1. Motivația în context școlar [Apud R. Viau]

Contextul	Percepțiile elevului	Indicatorii motivației	Rezultate
Situația de învățare	Valoarea activității de realizat; Competența de a realiza activitatea; Gradul de control asupra activității de învățare	Angajarea cognitivă Perseverența	Succesul înregistrat în activitatea de învățare

De asemenea, un alt indicator al motivației este reprezentat de *succesul* în atingerea obiectivului urmărit. Acesta este un indicator indirect, fiind o rezultată atât a angajării, perseverenței, cât și a competenței, capacității sau abilităților proprii.

Componenta contextuală este reprezentată în egală măsură de activitățile de învățare în care este implicat un elev, cât și de disciplinele școlare/conținuturile în cadrul cărora sunt organizate aceste activități. Astfel, putem întâlni situații în care un elev este motivat să participe la o activitate de grup, la un joc de rol sau la o demonstrație experimentală, chiar dacă are o motivație scăzută pentru studiul unei anumite discipline. Sunt situații în care un elev este puțin motivat să realizeze un miniproiect de cercetare în echipă cu un coleg, chiar dacă este motivat să învețe la disciplina respectivă.

Analiza *nivelului de motivație* trebuie să țină cont de întreg ansamblul de factori de influență asupra percepțiilor unui elev, inclusiv factorii favorizanți sau inhibitori care nu sunt specifici activității didactice propriu-zise. R.Viau [60] indică numeroase exemple care sprijină această idee: *relațiile tensionate cu un cadru didactic, conflictele cu unii colegi, responsabilitățile și relația cu familia* etc.

Rezultatele școlare sunt o rezultată a motivației, astfel încât cu cât un elev este mai motivat cu atât performanța sa școlară este mai bună [36]. În același timp modelul lui R.Viau subliniază și rolul performanței în menținerea și creșterea nivelului de motivație: succesul școlar este cea mai sigură sursă de informație cu privire la capacitățile proprii și un stimulent în angajarea în activități de învățare similare.

De asemenea, *eșecul în rezolvarea unei sarcini școlare* poate influența negativ percepțiile cu privire la propriile capacități și va diminua deschiderea pentru implicarea în activități de învățare similare.

Astfel autori precum P.R.Pintrich [50], [51] analizează în detaliu efectul *anxietății* asupra nivelului de motivație, subliniind efectul diferit pe care aceasta îl poate avea asupra modului în care elevii se implică în activitățile de învățare.

Motivația este analizată, în primul rând, ca o variabilă de ordin psihopedagogic, interesul principal fiind în mod evident focalizat pe motivația care influențează învățarea [20], [23, p.43]. După cum poate fi observat și în tabelul 1.2. *Caracteristicile motivației* au un vedere modalitatea de a răspunde unei cerințe oarecare, indiferent de natura, contextul sau obiectivele urmărite.

Tabelul 1.2. Caracteristici ale motivației [60].

Modalitatea de a răspunde unei cerințe	Modalitatea de a răspunde la o sarcină de învățare
• disponibilitatea pentru realizarea unor activități specifice de cerință; • interes pentru atingerea unor obiective specifice; • curiozitatea pentru găsirea unor modalități eficiente de a răspunde cerinței; • interes pentru aprecierea/evaluarea rezultatelor; • disponibilitate de inițiere a unor activități corective, când acestea sunt necesare	• disponibilitate pentru realizarea activităților specificate de sarcina de învățare; • interes pentru obținerea cunoștințelor/deprinderilor urmărite de sarcina de învățare; • curiozitate pentru identificarea unor activități alternative pentru a atinge obiectivele urmărite; • interes pentru aprecierea/evaluarea rezultatelor atinse; • deschideri în realizarea unor noi activități de învățare orientate, specificate de sarcina de învățare

Învățarea școlară este caracterizată de următoarele elemente [26]: este desfășurată în cadru instituționalizat, de către agenți umani, în condiții concrete, cu o relaționare pe verticală și pe orizontală; este un proces dirijat din exterior, ce tinde să devină autodirijat; este un demers conștient, organizat după o concepție clară (planuri, programe), având finalități și o desfășurare secvențială, graduală; are caracter formativ și informativ; depinde de motivație; are resurse, conținut, modalități de organizare (prin strategii, metode, procedee, tehnici) specifice; necesită timp (alocat, necesar, planificat, consumat); respectă norme psihopedagogice; utilizează criterii de evaluare și posibilități de feedback .

Cercetătoarea L. Cuznețov susține că în demersurile educative trebuie să se pornească de la motivele reale ale comportamentului micului școlar și să fie axate spre autoactualizarea treptată a copilului [10, p. 260].

La intrarea în școală copilul ajunge într-un mediu aproape în întregime diferit de cel familial și în locul unui grup restrâns copilul întâlnește o colectivitate. Odată cu încadrarea în această colectivitate începe familiarizarea cu cerințele vieții sociale.

Adaptarea la cerințele școlii impune modificări în toate componentele personalității. Extinderea câmpului afectiv înseamnă crearea de noi legături sociale, respectarea unor reguli, acceptarea unor îndatoriri, creșterea capacității de efort etc. [13, p.32].

Cercetătoarea L. Cuznețov afirmă că pentru micul școlar este specifică dezvoltarea gradului de coeziune a trăsăturilor de personalitate, organizarea și integrarea lor superioară într-un tot unitar [10, p. 260].

Dezvoltarea intelectuală a elevului este antrenată permanent în activitatea școlară și se resimte în mod pregnant după vârsta de 6 ani. Primul aspect al modificărilor în plan intelectual se exprimă în schimbări ale caracterului investigativ al *percepției și observației*, ca instrumente ale cunoașterii. *Capacitățile senzorialeceptive și interpretative* devin mai eficiente. Vederea și auzul ating performanțe către 9-10 ani. Acestea sunt foarte bine utilizate în activitatea școlară, unde scrisul, desenatul și cititul solicită perceperea fină și interpretarea rapidă. În ce privește auzul, se dezvoltă o sensibilitate discriminativă formativă în identificarea fenomenelor încorporate în cuvinte, în fluxul vorbirii, dar și pe linia convertirii acestora în litere scrise. Atât scrierea, cât și cititul pun probleme de logică spațială, de percepere a mărimii și proporțiilor literelor.

Memoria, de asemenea foarte bună, a copilului de 7-8 ani îl ajută ca după 2-3 lecturi ale unui text să-l poată reproduce. Este situația în care un copil mai puțin supravegheat poate da impresia că știe să citească, de fapt el reproducând textul învățat prin citire repetată în clasă. Predomină memoria mecanică, involuntară și cea de scurtă durată. Memoria este condiționată de încărcătura afectogenă (reține preponderent ceea ce l-a impresionat mai mult). Uitarea apare frecvent în jurul vârstei de 7 ani (el uită frecvent tema de pregătit, penarul, caietul etc.). La 9 ani școlarul face eforturi voluntare de a-și cultiva memoria. Raportul dintre capacitatea de recunoaștere și de reproducere se modifică.

Specificul *gândirii* copilului de vârstă școlară mică se manifestă printr-o proprietate esențială, anume aceea de a fi *concret-intuitivă*. Așa cum arată J. Piaget, copilul este în stadiul operațiilor concrete. Copilul gândește mai mult operând cu mulțimile concrete, în ciuda faptului că principiile logice cer o detașare progresivă de bază concretă (se neagă intuiția), iar operațiile cer o interiorizare, adică o funcționare în plan mintal.

Gândirea este dominată de concret, fiind specifică vârstelor între 6/7 ani și 10/11 ani. În această perioadă percepția lucrurilor rămâne încă globală, văzul lor se oprește asupra întregului încă nedescompus, lipsește dubla mișcare rapidă de disociere-recombinare. Spre clasa a IV-a putem întâlni, evident diferențiat și individualizat, manifestări ale stadiului preformal, simultan cu menținerea unor manifestări intelectuale situate la nivelul operațiilor concrete [22, p. 23]. *Gândirea logică la clasele mici* nu se poate dispensa de intuiție, de operațiile concrete cu mulțimi de obiecte.

Imaginația reproductivă permite micului școlar să înțeleagă timpul istoric, raportul dintre evenimente și fenomene, poate călători în trecut pentru a reconstitui fapte și evenimente

petrecute. Aceste incursiuni sunt deseori populate cu elemente fantastice, fabulatorii care evocă fragilitatea experienței.

Creativitatea la vârsta școlară mică se dezvoltă în etape, concomitent cu creșterea în vârstă a copilului. La 8-9 ani se formează capacitatea de a compune. Crește capacitatea copilului de a povesti, de a crea povestiri și capătă abilități în a folosi elementele descriptive literare. Ghicitorile, jocurile de istețime și construcțiile de probleme constituie terenul pe care se dezvoltă creativitatea.

În capitolul 2. *Repere metodologice de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare* se punctează dimensiunile *motivația pentru învățare: conceptuală și procedurală*, incluzând și *principii psihopedagogice de formare a motivației învățării*, dintre care: *cunoașterea și valorizarea caracteristicilor psiho-sociale ale elevului; principiul centrării pe elev; principiul învățării active; principiul instruirii interactive; principiul influenței motivației asupra învățării*. Factorii care influențează motivația pentru învățare la elevii mici sunt: *individuali, familiari, școlari*.

În funcție de scopurile pe care și le propun cadrele didactice în clasă, de echilibrul creat de învățare în structurile personalității, practica educațională conturează câteva *categorii de motive: profesionale, cognitive, social-morale, personale, materiale și relaționale*. În acest sens, motivația școlară este, de fapt, o expresie a investiției pe care copilul o face în propriul viitor.

Psihologia modernă recunoaște două *tipuri de motivația învățării* caracteristică elevilor mici: *intrinsecă* – în care persoana urmărește o activitate (sau chiar mai multe) strict cognitivă, când acțiunile întreprinse sunt pentru sine; *extrinsecă* – în care persoana urmărește, prin activitățile depuse anumite recompense morale: *prestigiu, notorietate, faimă, statut, poziție* etc.

Particularitățile de dezvoltare a *motivației pentru învățare a elevilor din clasele primare se realizează prin* [23]:

- stabilirea regulilor clasei împreună cu elevii. Regulile trebuie comunicate clar, încă de la începutul anului școlar, ceea ce va duce la o responsabilizare a elevilor.
- personalizarea clasei. Se pot folosi diverse desene sau alte activități prin care se pot remarca elevii clasei. Felul cum arată clasa este o formă de întărire a imaginii de sine.
- cunoașterea elevilor reprezintă un important element în procesul de motivare a elevului spre învățare. Atenția acordată de profesor elevului demonstrează respectul față de elev.
- implicarea activă a elevilor în activitățile instructiv-educative. Putem atrage atenția elevilor și prin controlul vocii, contactul vizual, organizarea sarcinilor de lucru într-un mod productiv.
- așteptările profesorului devin un factor de motivație. S-a demonstrat că elevii au tendința de a se ridica la înălțimea așteptărilor profesorilor.
- profesorul poate deveni un exemplu de comportament pentru elevii săi. Urmând exemplul profesorului, elevii își pot modifica propriul comportament.
- stabilirea unei atmosfere pozitive, de empatie față de fiecare elev în parte.
- rezolvarea situațiilor-problemă în cel mai scurt timp.
- recompensarea și întăririle pozitive față de oricare comportament sau activitate demnă de luat în calcul a elevului, mărește stima de sine a acestuia și îl motivează să acționeze la fel și pe viitor.

Condițiile pentru o activitate de învățare care stimulează motivația elevilor sunt [60, p.42]: să fie semnificativă, adică să corespundă intereselor, preocupărilor și să se armonizeze cu proiectele personale ale elevilor; să fie diversificată și integrată altor activități (adică se

integrează într-o secvență logică); să reprezinte o provocare pentru elev (nici prea dificilă, nici prea ușoară); să fie autentică (să ducă la o realizare/ produs/ rezultat asemănător cu ceva din viața reală); să solicite angajamentul cognitiv al elevului; să-l responsabilizeze pe elev permițându-i să facă alegeri; să-i permită elevului să interacționeze și să colaboreze cu ceilalți (pentru atingerea unui scop comun).

Strategiile motivaționale se exprimă în primul rând prin anumite *metode de motivare* [49, p.78], printre cele mai cunoscute evidențiindu-se următoarele: diagnoza trebuințelor și motivelor; stimularea impulsului cognitiv; convergența și captarea interesului; competiția și gratificarea; evitarea sentimentului de anxietate; conversația euristică.

D.Partașcu, E.Vinnicenco [28] stipulează că tehnologia educațională a învățării în baza strategiilor gândirii critice facilitează optimizarea procesului instructiv-educativ prin următoarele relevări: acordă prioritate dezvoltării personalității, exersării și formării capacităților și aptitudinilor; este axată pe activitatea elevului; elevul depinde, deopotrivă, obiect și subiect al actului de instruire și educație, al propriei sale formări; este centrată pe acțiune, pe cercetare; unei științe comunicate sau unei științe livrești și se preferă știința din experiență dobândită prin explorare, experimentare, cercetare și acțiune; dezvoltă o motivație interioară (intrinsecă) ce izvorăște din actul învățării, din satisfacțiile depășirii dificultăților și bucuria succeselor obișnuite.

D. Dansereau [41, pp. 138-139] distinge între *strategii primare* și *de suport ale învățării-formării*. *Strategiile primare* sunt folosite pentru a opera asupra materialului și acționează direct la dobândirea și prelucrarea informației astfel încât aceasta poate fi înțeleasă, reținută, reactualizată și transformată mai bine, totodată, ele pot duce la transformarea structurilor și proceselor cognitive.

N. Entwistle și colaboratorii săi [apud 25, p. 142] au delimitat și formulat următoarele *stiluri de învățare* (sau de orientare), fiecare raportat la diferite moduri de motivare: *stilul bazat pe motivația intrinsecă*; *stilul bazat pe motivația extrinsecă legată de teama de insucces*; *stilul bazat pe motivația extrinsecă legată de speranța de succes*.

Cercetătorul I. Gagim propune următorii factori motivaționali [12, p.98]: *factorul emoțional*; *factorul artistic*; *factorul pasional activ – dorința*; *trăirea spiritual-artistică*; *elementul creativ*; *formarea capacităților și calităților muzicale fundamentale*; *raportul profesor – elev este puternic empatizant*; *spiritul muzical-educativ*; *metodologiile subiectiv-intuitive*.

Elevul cu motivație sporită este cel ce are succes la învățătură și realizează performanțe.

Abordând relația dintre condițiile și principiile psihopedagogice, dimensiunile motivației, obiectivele, conținutul procesului de învățământ, strategiile educaționale, monitorizarea/evaluarea – toate aceste aspecte fundamentale ale modelului psihopedagogic ne arată, o dată în plus, că au o contribuție extrem de valoroasă în procesul sporirii motivației pentru învățare la elevi. Așadar, orice copil poate fi *motivată să învețe* și să demontăm totodată, afirmația cu care ne confruntăm tot mai des, aceea că elevii din ziua de azi sunt tot mai demotivați, că nu-i mai interesează de nimic. Misiunea școlii și a cadrelor didactice devine aceea de a crea condiții și situații de instruire, care să-i atragă pe elevi, iar conținuturile să fie selectate și prezentate în așa fel încât să se plieze pe nevoile și interesele lor de formare.

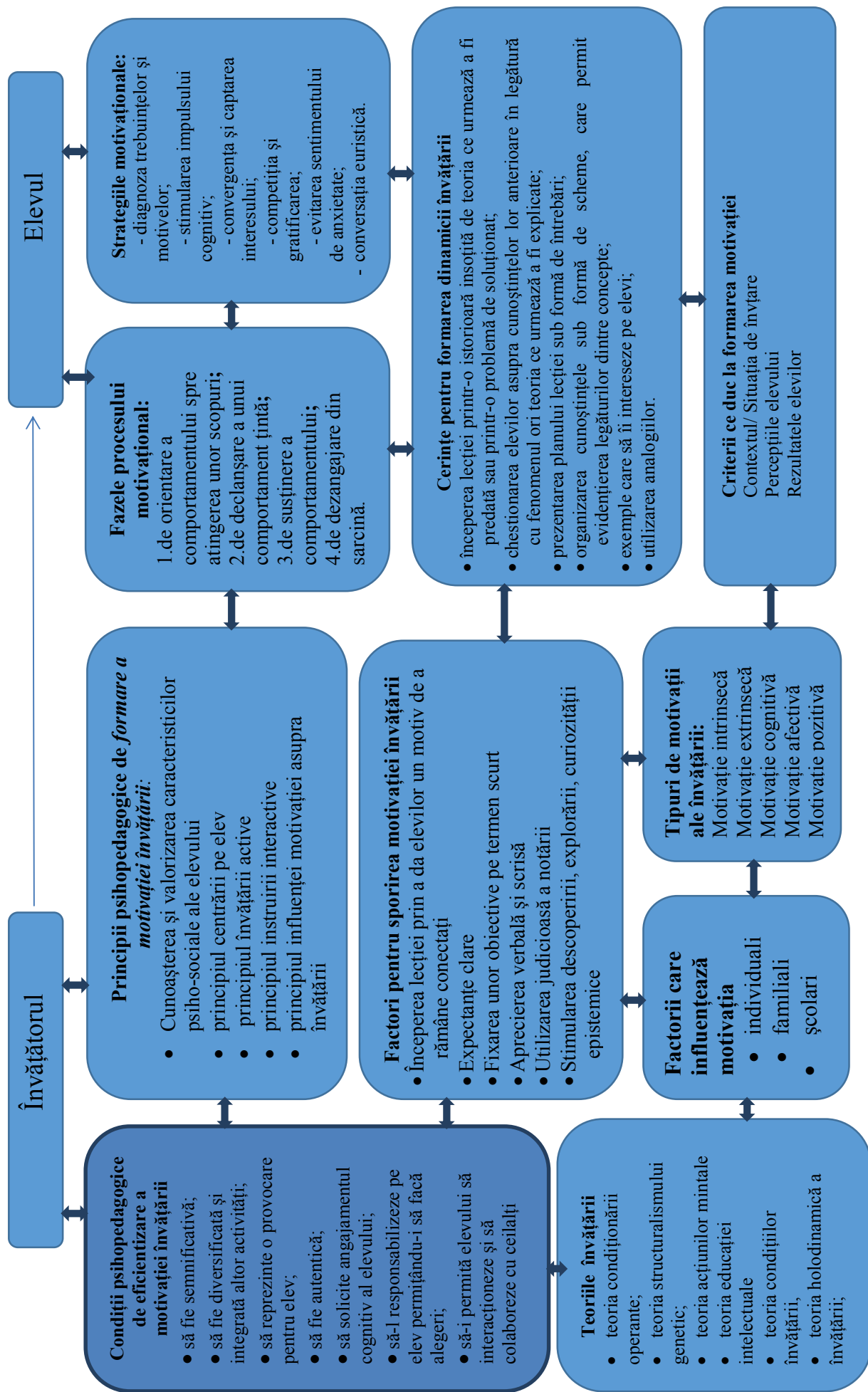

Fig.1.2. Modelul pedagogic de formare a motivației pentru învățare a elevilor claselor primare

În capitolul 3. *Validarea sistemului de condiții și mijloace de formare a dinamicii motivației pentru învățare la elevii claselor primare* sunt reprezentate rezultatele experimentului pedagogic din școala elementară în satul Arabe. În experiment au participat 106 elevi din clasele a III - IV, fiind împărțiți în două grupuri: grupul experimental și grupul de control.

Scopul experimentului de constatare: determinarea motivelor de implicare a elevilor în învățare. S-a stabilit *sfera imboldurilor* care dinamizează activitatea de învățare, cum ar fi: *interesul, scopul, trebuința*, pentru a determina locul lor în scara ierarhică a motivației.

Obiectivele experimentului de constatare:

- identificarea structurii motivaționale a învățării ;
- enumerarea situațiilor de învățare captivante;
- detrmnarea motivelor pentru învățare;
- sursele din care elevii sunt motivați pentru învățare.

În cadrul experimentului de constatare am utilizat metoda *observației* prin consemnarea sistematică și riguroasă, amănunțită și clară a tuturor reacțiilor și formelor de conduită din timpul lecțiilor, care privește aspectul motivației. Am evidențiat, mai ales, comportamentul elevilor și nivelul de implicare în activitatea de învățare.

Apoi am efectuat metoda *chestionarul*, ce a inclus un interviu-discuție din 8 întrebări adecvate. Scopul aplicării chestionarului a vizat și marcarea altor factori care sporesc sfera motivației. Demersul aplicării chestionarului de constatare a rezultat din evidențierea funcției motivaționale prin care se stimulează dorința de învățare și atitudinea pozitivă a elevilor.

Chestionar adresat elevilor

1. Motivele pentru care învăț sunt... Încercuiește 5 variante care ți se potrivesc cel mai mult

Tabelul 3.1. Motivele pentru învățare

Motive enunțate	Elevi	Procente
• pentru a fi cel mai bun	67	63.20%
• pentru a fi recunoscut și respectat de către ceilalți	34	32.07%
• pentru că conținuturile îmi vor fi utile	58	54.71%
• pentru că învățătorul explică pe înțelesul meu	56	52.83%
• pentru că învățătorul are un stil de predare atractiv	64	60.37%
• pentru a avea o carieră de succes	87	82.07%
• pentru că învățătorul e apropiat de noi	56	52.03%
• pentru că învățătorul face o evaluare corectă	24	22.64%
• pentru că părinții mă recompensează dacă învăț	45	42.45%
• pentru că părinții insistă să învăț	74	69.91%
• pentru că învățătorul e calm, nu se enervează	45	42.45%
• pentru că învățătorul e plăcut ca înfățișare fizică	7	6.60%

Analizând tabelul 3.1. evidențiem ideea că *motivul învățării* la 74 de elevi este: părinții insistă să învăț, iar 45 de elevi afirmă că părinții recompensează învățarea, ambele fiind componentele motivației extrinseci. Totuși e îmbucurător faptul că 87 de elevi accentuează ideea pentru a avea o carieră de succes e necesar de învățat, iar 67 de elevi vor să fie cei mai buni în clasă - aspecte ale motivației intrinseci.

2. Citește cu atenție afirmațiile următoare și apreciază în ce măsură acestea corespund modului tău de a învăța. Notează cu X în rubrica ce indică cel mai bine frecvența acestui comportament.

Tabelul 3.2. Învățarea pentru elevi

Variante de răspuns	întotdeauna	de cele mai multe ori	uneori	rareori	nicio dată
a. când învăț urmăresc să înțeleg ce predă învățătorul, în clasă;	78	28			
b. când învăț asociez noile cunoștințe cu cele deja cunoscute;	37	64	5		
c. pentru a învăța mai bine, încerc să rețin logic informațiile predate (sub forma schemelor, tabelelor, formulelor);	90	10	6		
d. apelez la informațiile pe care consider că le dețin părinții, frații, surorile, bunicii, alte persoane, alte surse de informații;	16	15	48	17	10
e. când învăț, încerc să găsesc utilitatea informațiilor în viața de zi cu zi	64	30	12		

Analizând tabelul 3.2. confirm ideea că elevii învață mai mult în activitatea de *predare*, în clasă, aceasta zfiind un motiv esențial în învățare. Anume profesorii utilizează o metodologie corectă și interesantă în acumularea cunoștințelor.

3. Cât de mult timp aloci într-o zi următoarelor activități:

Tabelul 3.3. Timpul alocat activităților de dezvoltare

Variante de răspuns	deloc	mai puțin de o oră	1- 2 ore	2-4 ore	mai mult de 4 ore
te uiți la TV					78
te joci la calculator					92
activități în familie			34	7	6
activități cu prietenii					100
cursuri organizate: dans, sport instrument muzical, limbi străine...	14	16	76		
activități recreative în aer liber			45	5	
citești		85	15	6	
înveți		6	100	0	

Analizând tabelul 3.3. evidențiez ideea că elevii foarte mult timp acordă calculatorului, chiar mai mult de 4 ore în zi. Trist este faptul că elevii citesc foarte puțin în zi, 85 de elevi citesc mai puțin de o oră și acestea reprezintă textele din tema pentru acasa. Îmbucurător este faptul că 100 de elevi din cei 106 din experiment acordă 1-2 ore pentru pregătirea lecțiilor și doar 16 elevi învață de la 2-4 ore. Totuși, 76 de elevi au enumerat că frecventează activitățile extracurriculare, ceea ce este plauzibil.

4. Crezi că există alte modalități de a reuși în viață în afară de învățarea în școală?

Tabelul 3.4. Răspunsuri afirmative și negative

Răspunsuri	Da	Nu
Elevi	16	100
Procentaj	15.09%	94.33%

Numai 16 elevi au indicat că există și alte modalități de a reuși în viață dintre care: cercurile, activitățile tehnice etc.

5. Pe o scală de la 1- 10 apreciază-ți nivelul de motivație pentru învățare, unde 1 este cel mai puțin, 10 este cel mai mult.

Tabelul 3.5. Nivelul de motivație

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				34	56	6			10

Din tabelul 3.5 reiese că numai 10 elevi sunt motivați totalmente să învețe, 6 elevi la nivel mediu, iar restul aproape de nivelul mediu.

6. Ce te-ar ajuta mai mult să înveți? Bifați variantele care ți se potrivesc.

Tabelul 3.6. Activități de învățare

Activități de învățare	elevi	procent aj
informațiile predate să-ți fie folositoare	85	80,18%
atmosfera din timpul lecțiilor	5	4,71%
recompensa prin laude, aprecieri pozitive, încurajări, premii	90	84,90%
recompensa prin cadouri, bani, alte avantaje primite	34	32,07%
părerea mea să fie luată în considerare de către învățătorul	67	63,20%
să aplic practic ceea ce am învățat	77	72,64%

Analizând Tabelul 3.6. confirm că o importanță deosebită în activitatea de învățare o constituie *recompensa prin laude, aprecieri pozitive, încurajări, premii*, fiind tocmai reprezentată de 84,90% și informațiile profesorilor - 80,18%. De asemenea elevii pun accentul și pe exprimarea propriei păreri, fiind reprezentată de 63,20% și de aplicarea în viață 72,64%.

7. În școala mea mă ajută activitățile:

Tabelul 3.7. Activitățile din școală

Activități	Elevi	Procentaj
se desfășoară activități practice	16	15,09%
este încurajată competiția	76	71,69%
sunt încurajate colaborarea, cooperarea	45	42,46%
în clasa mea este important să ai rezultate bune	79	46,22%
în clasa mea este important să fim prieteni buni	90	84,90%

Din Tabelul 3.7. rezultă că cel mai important în clasă este să ai prieteni, fiind confirmată de 84,90%, iar rezultate bune - de 46,22%.

8. Consideri că succesul în școală contribuie la creșterea șanselor pentru reușita în viață?

Tabelul 3.8. Succesul în școală

în foarte mare măsură	în mare măsură	în potrivită măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură	răspunsuri
6	50	50			elevi
5,66%	47,17%	47,17%			procentaj

Din tabelul 3.8. rezultă că succesul în școală contribuie în mare parte la reușita în viață, fiind afirmată de 47,17%, fiind manifestat prin rezultate deosebite obținute în activitățile practice, cultural - artistice, sportive etc. în cadrul diferitor competiții școlare. Motivația va determina elevul în cauză să-și atingă scopurile.

Chestionarul pentru învățători a fost aplicat la 50 de persoane din Școala Primară din Israel. *Motivarea* reprezintă modalitatea prin care se integrează satisfacerea necesităților și intereselor individuale ale cadrelor didactice în realizarea obiectivelor instituției educaționale – stimularea elevilor în vederea îndeplinirii sarcinilor într-un mod satisfăcător; motivația - necesitățile și interesele individuale.

Tabelul 3.9. Răspunsurile învățătorilor al itemul 1

1. Familia elevului/ elevei... Bifați variantele pe care le considerați importante.	Nr. de răspunsuri	%
reprezintă un model pentru el/ ea	30	60%
se implică în viața școlară	24	48%
îl ajută să învețe	23	46%
îl încurajează pentru ceea ce face la școală	13	26%
obișnuiește să discute cu copilul problemele pe care le are la școală	45	90%
așteaptă să învețe lucruri noi și utile	32	64%
așteaptă ca el/ ea să obțină anumite rezultate pe care aceștia le doresc	43	86%
îl recompensează material pentru rezultatele școlare bune obținute	34	68%
îl recompensează prin laude și aprecieri	27	54%
nu au răspuns	10	20%

La această întrebare răspunsurile cadrelor didactice variază între 20%-90%. Părinții obișnuiesc să discute cu copilul problemele pe care le are la școală, aceasta au afirmat-o 45 de învățători. Părinții se implică mai mult, atunci când copilul are o situație neplăcută: *notă scăzută, comportament neadecvat, apreciere incorectă etc.* Totuși există părinți care își apreciază copilul, îl recompensează prin laude și aprecieri, îl recompensează material pentru rezultatele școlare bune obținute, fiind aspecte ale motivației extrinseci. Este nu prea bine că părinții să se implice în viața școlară mai puțin –adică 48%.

Tabelul 3.10. Motivele pentru care elevul învață

2.Motivele pentru care elevul/ eleva învață sunt... Încercuiește 5 variante care se potrivesc cel mai mult elevului/ elevei!	Nr. de răspunsuri	%
ca să fie cel mai bun	40	80%
pentru a fi recunoscut și apreciat de către colegi	43	86%
învățătorul explică pe înțelesul său	34	68%
învățătorul are un stil de predare atractiv	30	60%
învățătorul e apropiat de elevi	31	62%
învățătorul e plăcut ca înfățișare fizică	24	48%
învățătorul e calm, nu se enervează	23	46%
învățătorul inspiră teamă	13	26%
învățătorul inspiră respect, este un model	38	76%
materia e interesantă și atractivă	36	72%
materiile îi vor fi utile mai târziu	33	66%
părinții insistă să învețe	42	84%
părinții îl recompensează dacă învață	23	46%
îi place să studieze sarcinile de învățare date de învățător, îi sunt clare	29	58%
învățătorul face o evaluare corectă	21	42%
pentru a lua note bune	45	90%
pentru a nu se face de rușine	32	64%
pentru a câștiga bani cât mai mulți	10	20%
pentru a avea o carieră de succes	16	32%

Pe primul loc în opțiunile învățătorilor participanți se situează: pentru a lua note bune - 90%, părinții insistă să învețe - 84%, pentru a fi recunoscut și apreciat de către colegi – 86%, ca să fie cel mai bun 80%, ceea ce denotă motivația elevilor pentru învățare este influențată de sistemul de activități exterioare și predomină mai mult motivația extrinsecă.

3.Citiți cu atenție afirmațiile următoare și apreciați în ce măsură acestea corespund modului de a învăța al elevilor cu care lucrați. Notează cu X în rubrica ce indică cel mai bine frecvența acestui comportament.

Tabelul 3.11. Variante de răspuns

<i>Variante de răspuns</i>	<i>întotdeauna</i>	<i>de cele mai multe ori</i>	<i>uneori</i>	<i>rare ori</i>	<i>niciodată</i>
a. când învață urmărește să înțeleagă ce predă învățătorul, în clasă	40				
b. când învață asociază noile cunoștințe cu cele deja cunoscute		34			
c. pentru a învăța mai bine, încearcă să rețină logic informațiile predate (sub forma schemelor, tabelelor, formulelor, etc.)		34			
d. folosește și sursele suplimentare				15	
e. apelează la informațiile pe care consideră că le dețin părinții, frații/surorile, bunicii etc			20		
f. când învață, încearcă să găsească informație			25		
g. în clasă sunt foarte atenți la explicațiile învățătorului		48			
h. obișnuiesc să învețe pe de rost		26			

Numai 15 învățători au enumerat că elevii utilizează surse suplimentare în învățare. 20 de învățători au enumerat că totuși multe informații elevii le cunosc de la părinți, frați, surori etc. Satisfacerea nevoii elevilor de a apela la surse suplimentare de informare trebuie permanent încurajată, astfel încât să devină o obișnuință.

Tabelul 3.12. Principalele activități extrașcolare

4.Bifează principalele activități extrașcolare în care se implică elevii:	Nr. de răspunsuri	%
Sport	48	96%
Artă (pictură, desen, modelaj, foto, etc.)	38	76%
Dans	35	70%
Vizionare de spectacole/ filme/ concerte	29	56%
Vizite la muzeu	19	38%
Excursii	39	78%
Voluntariat	14	28%
Programe/ proiecte educaționale în cadrul școlii	23	46%
Mediateca, videoteca, radioteleviziunea școlară	26	52%
Cercuri tehnico- aplicative	29	58%

Pentru a trezi interesul față de disciplină se recomandă ca învățătorul să determine capacitățile și apoi să le propună o gamă variată de activități extrașcolare. Cea mai apreciată activitate extrașcolară este *sportul*, preferată de elevi, apoi *arta*, *dansul*, *excursiile*. Ei cu plăcere le frecventează și sunt dispuși să se ocupe peste programul indicat.

5. În ce măsură considerați că aceste activități extrașcolare îi ajută pe elevi în învățare?

Tabelul 3.13. Răspunsuri despre activități extrașcolare

foarte mult	mult	potrivit	Puțin	Deloc
34	16			

34 de învățători au afirmat că activitățile extrașcolare îi ajută foarte mult, iar 16 au enunțat că mult. Învățarea școlară nu este generată de un singur motiv, de regulă ea se desfășoară sub influența unei ierarhii de motive, care fac parte dintr-un sistem motivațional deschis, care provoacă, susține, intensifică, sau dimpotrivă blochează, diminuează ori întrerupe învățarea.

6. Credeți că există alte modalități de a reuși în viață în afară de învățarea în școală?

Tabelul 3.14. Răspunsuri afirmative și negative

Da	Nu	48 de învățători au afirmat că nu există alte modalități de a reuși în viață, iar 2 au afirmat că da.
2	48	

7. Dacă DA, care sunt acestea? Acei 2 învățători au enunțat norocul și banii care fac succesul în viață.

Tabelul 3.15. Factori pentru motivare

8 Ce l-ar ajuta pe elev să fie mai motivat pentru învățare? Bifați variantele pe care le considerați importante.	Nr. de răspunsuri	%
informațiile predate să-i fie prezentate problematizat	47	94%
atmosfera din timpul lecțiilor	34	68%
recompense și încurajări sistematice	36	72%
lecțiile să fie atractive și antrenante;	50	100%
importanța acordată pentru exprimarea originală a opiniilor personale	43	86%
abordarea preponderent practic- aplicativă a lecțiilor	41	82%
organizarea activităților de învățare în echipe/grupe de elevi	29	58%
fundamentarea transdisciplinară a procesului de învățare	35	70%

Învățătorii au enumerat că elevii să fie mai motivați pentru învățare, este necesar: lecțiile să fie atractive și antrenante 100%; informațiile predate să-i fie prezentate problematizat - 94%; importanța acordată pentru exprimarea originală a opiniilor personale – 86%.

9. În ce măsură o carieră de succes este importantă în viață, pentru elevi? Răspunsurile sunt înregistrate în tabelul 3.16. 42 de învățători au enunțat: cariera de succes e foarte importantă în viață, iar 7 au conformat că este mare.

Tabelul 3.16. Răspuns despre importanța carierei de succes

foarte mare	mare	potrivit	mică	foarte mică
42	7	1		

10. Ce contribuie la construirea unei cariere de succes, pentru elevi? Din răspunsurile învățătorilor am evidențiat următoarele componente ale carierei de succes pentru elevi: dezvoltarea personală și înzestrarea elevului cu abilități și cunoștințe necesare realizării unui management eficient al succesului; manifestarea unui interes pozitiv pentru învățare; identificarea atitudinilor și comportamentelor ce conduc la succesul în învățare; demonstrarea modului în care efortul și persistența afectează în mod pozitiv învățarea; aplicarea cunoștințelor despre stilul de învățare pentru a influența pozitiv performanța școlară.

Tabelul 3.17 . Indicarea și ierarhizarea mediului de învățare

11. Din punctul dvs. de vedere, ierarhizați de la 1 la 6, unde 1 este primul loc, 6 este ultimul loc, mediul care determină succesul în viață.	Nr. de răspunsuri
școala	1
familia	2
grupul de prieteni	6
mass-media	5
activități extrașcolare (sport, muzică, pictură, dans, etc.)	3
programe/ proiecte educaționale (antreprenariat, stil de viață sănătos, etc.)	4

Mediul care determină învățarea sunt, în primul rând, *școala, familia, apoi activitățile extrașcolare*. Valorizarea produselor activității elevilor este menționată ca o caracteristică esențială ce poate interveni cu succes în activitatea didactică, susținând-o din punct de vedere motivațional.

12. Considerați că vă implicați în dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor?

Tabelul 3.18. Implicarea în formarea motivației pentru învățare a elevilor

în foarte mare măsură	în mare măsură	în potrivită măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură	NS/ NR
35	12	3			

Învățătorii se implică foarte mult în formarea motivației pentru învățare la elevi.

Etapa experimentului formativ privind implementarea strategiilor de stimulare motivațională pentru învățare destinat elevilor din clasele primare, cuprinde precizări teoretice și metodologice. Scopul: *Implementarea strategiilor de stimulare motivațională destinată elevilor din clasele primare, fundamentat pe principiile și tehnicile specifice învățării mediate.*

Obiective preconizate :

- utilizarea unor metode și tehnici adecvate pentru stimularea motivației elevilor;
- determinarea strategiei de stimulare motivațională privind învățarea, realizată în sprijinul creșterii performanțelor academice ale elevilor;
- asigurarea unui proces didactic bazat pe relaționarea specifică dintre tehnicile motivaționate prezente în clasă și modalitățile de lucru nou implementate.

Teoria lui H. Gardner despre **inteligențele multiple** este considerată o metodă interesantă în domeniul educației. Elevilor li s-a propus sarcina de învățare: *Imaginați-vă că participați la un forum național al tinerilor și aveți ca sarcină să caracterizați localitatea pe care o reprezentați*. Reflectați și decideți cum veți prezenta localitatea, reieșind din variantele propuse mai jos: redactarea unui text, a unei poezii; elaborarea unei scheme; interpretarea unui cântec despre localitatea natală; joc de rol; elaborarea unui poster; expoziție foto cu cele mai semnificative poze, imagini reprezentând localitatea natală; redactarea unui eseu reflexiv; propunere de proiect de grup în care veți fi coordonator.

Metoda proiectului:

1. Alegerea temei proiectului (învățătorul trebuie să aibă grijă ca elevii să fie motivați pentru tema proiectului, ca să se implice cu interes.).

2. Stabilirea scopului și a obiectivelor proiectului.

3. Planificarea activității (la această etapă se formează grupurile de lucru, se aleg subiectele pentru fiecare grup, se distribuie responsabilitățile, se alcătuieste planul de acțiune, se elaborează criteriile de evaluare a proiectului).

4. Desfășurarea proiectului (realizarea acțiunii proiectate/ elaborarea materialelor/produselor).

5. Evaluarea proiectului (sunt aplicate anumite instrumente de evaluare și se ține cont de criteriile de evaluare).

Exemple de proiecte: Locuri turistice în localitate; Tradiții și obiceiuri în localitate etc.

Metoda Jocul de rol:

1. Este selectată problema/situația care va fi prezentată. (Este important ca informația/subiectul propus pentru pregătirea rolurilor să fie relevantă și să corespundă faptelor reale, astfel elevii vor fi stimulați și motivați să îndeplinească rolurile mai convingător).

2. Pregătirea rolurilor de către elevi (este important ca elevii să aibă timp suficient pentru pregătire, ca să se familiarizeze cu problema/ situația abordată, însă să nu se exagereze cu timpul acordat).
3. Prezentarea, interpretarea rolurilor.
4. Debriefing-ul (analiza a ceea ce s-a realizat și ce s-a învățat prin jocul de rol).

Exemple de jocuri de rol: La bibliotecă, Medic-pacient etc.

Tehnici motivaționale: Interpretarea unui cântec Pentru a fi mai interesant pentru elevi am folosit în timpul lecțiilor un cântec, care se potrivește cu tema lecției "Excuse me" (Scuzați-mă). Cântecele și cuvintele superbe au oferit elevilor sentimente de plăcere și bucurie, făcându-i pe unii dintre ei să viseze la lecție. După ce au ascultat melodia cântecului de la calculator, au cântat, gesticulând. După trei lecții am organizat un concurs între grupurile care reușeau să cânte verbal și păstrau într-un mod frumos vibrația muzicii și cântecului. Elevii s-au bucurat de această metodă creativă și au învățat mult mai mult decât înainte.

Am folosit la lecție *filmul* cu denumirea "protecția naturii". Filmul a reușit să atragă elevii prin prezentarea personajelor, având scopul de a asculta conversația. Scopul a fost de a influența elevii să păstreze florile cu blândețe și să nu le taie, să-i fac să fie gata să protejeze natura din toate considerentele. Filmul a reușit să stârnească curiozitatea în rândul elevilor, iar referitor la importanța problemei, ei au început să imite personajele, să simtă că au o oportunitate de a se prezenta la ore foarte bine și că aceasta îi va ajuta să obțină mai multe cunoștințe în domeniu, să înțeleagă semnificația cuvintelor și să găsească răspunsuri la întrebările adresate fără dificultate.

Etapa de control Analiza s-a centrat pe identificarea componentelor de susținere motivațională, sub aspectul nivelului de conștientizare a beneficiilor unui astfel de sistem de lucru, dar și pe constatarea nivelului de incidență a comportamentelor motivate, la nivelul elevilor din grupul experimental. *Scopul experimentului de control:* validarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare a elevilor în clasele primare.

Chestionar adresat elevilor

1.Motivele pentru care învăț sunt... Încercuiește 5 variante care ți se potrivesc cel mai mult

Tabelul 3.19. Motivele pentru învățare în experimentul de control

Motive enunțate	CE - 50	procente	CC - 56	procente
pentru a fi cel mai bun	46	92%	34	60,52%
pentru a fi recunoscut și respectat de către ceilalți	24	48%	46	81,88%
pentru ca conținuturile îmi vor fi utile mai târziu	43	86%	41	72,98%
pentru ca învățătorul explică pe înțelesul meu	34	68%	38	67,64%
pentru ca învățătorul are un stil de predare atractiv	41	82%	45	80,1%
pentru a avea o carieră de succes	35	70%	34	60,52%
pentru ca învățătorul e apropiat de noi	23	46%	42	74,76%
pentru ca învățătorul face o evaluare corectă	39	78%	24	42,72%
pentru ca părinții mă recompensează dacă învăț	22	44%	45	80,1%
pentru ca părinții insistă să învăț	43	86%	50	89%
pentru ca învățătorul e calm, nu se enervează	20	40%	40	71,2
pentru ca învățătorul e plăcut ca înfățișare fizică	5	10%	30	53,4

Analizând tabelul evidențiem ideea că motivul învățării la clasa experimentală este: pentru a fi cel mai bun - 92%, pentru ca materiile îmi vor fi utile mai târziu - 86%, pentru ca părinții insistă să învăț 86 %, aspecte ale *motivației intrinseci*; în clasa de control următoarele

enunțuri au acumulat punctaj mai mare, dintre care: pentru a fi recunoscut și respectat de către ceilalți - 81,88%, pentru că părinții insistă să învețe – 89%, pentru ca părinții mă recompensează dacă învețe -80,1% ceea ce sunt aspecte ale motivației extrinseci.

2. Citește cu atenție afirmațiile următoare și apreciază în ce măsură acestea corespund modului tău de a învăța. Notează cu X în rubrica ce indică cel mai bine frecvența acestui comportament.

În ambele clase au fost aceleași răspunsuri, dintre care: când învețe urmăresc să înțeleg ce predă învățătorul, în clasă; când învețe asociez noile cunoștințe cu cele deja cunoscute; pentru a învăța mai bine, încerc să rețin logic informațiile predate (sub forma schemelor, tabelelor, formulelor, etc.)

3.Cât de mult timp aloci într-o zi următoarelor activități: te uiți la TV, te joci la calculator, activități în familie, activități cu prietenii, cursuri organizate: dans, instrument muzical, limbi străine, sport, etc, activități recreative în aer liber, citești, înveți.

Elevii acordă mai mult timp *activităților în familie, jocurilor la calculator și 2-4 ore,* cititului și învățatului 1-2 ore, depinde de temele pentru acasă. Temele pentru acasă conțin elemente învățate de elevi în ziua respectivă și sunt impuse tocmai pentru o mai bună înțelegere a noțiunilor. Aceste teme îl obligă pe elev să aplice partea teoretică într-o problemă de ordin practic.

4. Crezi că există alte modalități de a reuși în viață în afară de învățarea în școală? Elevii din ambele clase au motivat că fără învățatură nu poți avea succese în viață. Indicatorul învățării este performanța. Performanța este expresia învățării. Învățarea este un proces care generează performanță, dar nu orice performanță este un rezultat al învățării și nu orice învățare va avea ca rezultat o performanță observabilă.

5.Pe o scală de la 1- 10 apreciază-ți nivelul de motivație pentru învățare, unde 1 este cel mai puțin, 10 este cel mai mult.

Tabelul 3.20. Aprecierea motivației pentru învățare

Niveluri	CE 50	%	CC 56	%
înalt	20	60%	6	10,68%
mediu	21	46%	30	53,4%
Scăzut	9	18%	20	35,6%

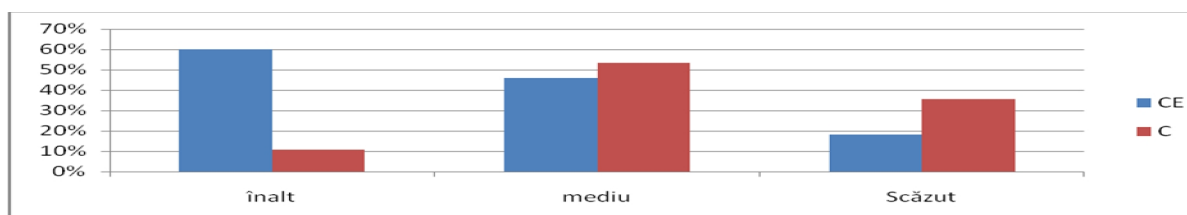

Fig.3.1. Nivelurile motivației

Analizând figura 3.1. se observă că nivelul înalt de motivare este în clasa experimentală 60%, pe când în clasa de control - 10,68%. Nivelul mediu este aproximativ jumătate din numărul elevilor. Nivelul scăzut în clasa experimentală este 18%, iar în cea de control - 35,6%

6.Ce te-ar ajuta mai mult să înveți? Bifați variantele care ți se potrivesc: *informațiile predate să-ți fie folositoare; atmosfera din timpul lecțiilor; recompensa prin laude, aprecieri pozitive, încurajări, premii; recompensa prin cadouri, bani, alte avantaje primite; părerea mea să fie luată în considerare de către învățătorul; să aplic practic ceea ce am învățat.*

Analizând răspunsurile elevilor evidențiez că în activitatea de învățare elevii se bazează pe aplicarea practică ceea ce au învățat și informațiile învățătorilor. De asemenea elevii pun accentul și pe exprimarea propriei păreri.

7. În școala mea mă ajută activitățile: se desfășoară activități practice, este încurajată competiția, sunt încurajate colaborarea, cooperarea, în clasa mea este important să ai rezultate bune, în clasa mea este important să fim prieteni buni. Elevii din ambele clase au confirmat că activitățile din școală îi ajută și îi motivează pe elevi să aibă rezultate bune, să învețe, să cunoască multe și să aibă prieteni buni

8. Consideri că succesul în școală contribuie la creșterea șanselor pentru reușita în viață?

Tabelul 3.21. Răspunsul despre succesul în școală

Răspunsuri	CE 50	%	CC 56	%
în foarte mare măsură	32	64%	25	44,5%
în mare măsură	15	30%	25	44,5%
în potrivită măsură	3	6%	6	10,68%

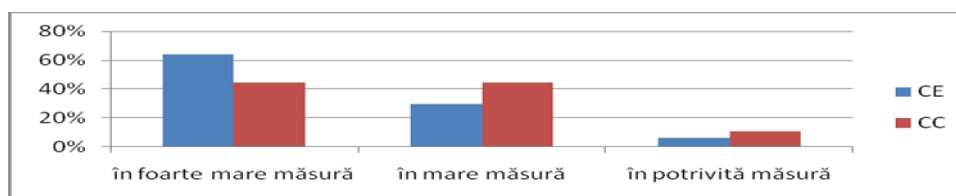

Fig.3.2. Răspunsurile elevilor

În ansamblul lor, datele obținute reflectă existența unui progres semnificativ la nivelul grupului experimental în ceea ce privește creșterea nivelului motivațional, efect datorat aplicării strategiei de stimulare motivațională pentru învățare destinat elevilor.

Modalitățile aplicate reprezintă o modalitate de studiere a modului și gradului în care efectele induse ca urmare a aplicării, au persistat în timp, justificându-și, astfel, eficiența.

Putem **concluziona** că, diferențele ne semnificative înregistrate între prestațiile clasei experimentale în etapa post-test, comparativ cu etapa re-test, ne permit să afirmăm că rezultatele obținute ca urmare a implementării strategiei de stimulare motivațională, a avut efectele scontate, nu numai sub aspectul obținerii modificărilor comportamentale, dar și asupra nivelului de persistență în timp.

Observăm că diferențele dintre nivelurile consemnate la clasa experimentală și de control sunt considerate ne semnificative, dovedind, astfel, că nivelul motivațional implicat în învățare este semnificativ mai mare în cazul clasei experimentale, comparativ cu nivelul clasei de control, care s-a menținut aproximativ la nivelul identificat inițial.

Acest aspect ne determină să afirmăm că factorul experimental, constituit din modalitățile realizate, a influențat în mod pozitiv formarea motivației în învățare, prin prezența unui mod de raportare la activitățile didactice pozitiv diferențiat față de etapa de constatare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI PRACTICE

Rezultatele teoretice, practice și experimentale confirmă faptul că cercetarea de față furnizează noi cunoștințe cu privire la dinamizarea motivației pentru învățare la elevii claselor primare. Examinarea teoretică, aplicarea experimentală a *Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare a elevilor claselor primare* din Israel au confirmat actualitatea temei, scopul cercetării, certificând inovația științifică, valoarea teoretică și cea practică ale acesteia, și tezele înaintate pentru susținere.

1. Motivația, împreună cu alți factori interni (aptitudini, însușiri de caracter, particularități individuale), contribuie la determinarea manifestărilor de conduită. În procesul de învățare în clasele primare, formarea motivației poate fi realizată prin: *trezirea interesului și dorinței de a învăța; crearea condițiilor optime de informare, încât aceasta ulterior să devină ulterior factor de învățare; claritatea scopului și a obiectivelor activității didactice; perspectiva rezultatului și a aplicării în practică a celor însușite; oferirea unor tipare-modele de învățare reciprocă la care ar putea apela în situații concrete de viață etc.* [43].
2. *Demersul motivațional* se bazează pe învățarea care presupune, în primul rând, achiziționarea unui număr suficient de termeni în vederea structurării unui sistem terminologic. Corelarea trebuințelor, valențelor în procesul de motivare pentru învățare facilitează trecerea liberă a elevilor de la teorie la realizarea practică în baza motivației. În ordine logică și structurală, aceste elemente gestionează elementele conective-pivot, care fundamentează tehnologia educațională.
3. *Învățarea* considerată ca o învățare de tip intenționat, poate fi aplicată cu succes în activitatea școlară datorită caracteristicilor acesteia, care o recomandă ca fiind o activitate ce transcende intențiile stricte de cunoaștere și se axează pe realizarea unei învățări motivate, cu rezultate notabile în ceea ce privește nivelul motivațional al elevilor implicați într-o astfel de activitate de cunoaștere și formare.
4. Rolul cadrului didactic, în învățare școlară, este accentuat datorită faptului că modificările apărute și progresul înregistrat depind în mare măsură de modul în care acesta din urmă se implică activ în actul de mediere și de motivare a elevului pentru a învăța. Cadrul didactic este cel care trebuie să își stabilească propriile scopuri, în acord cu conținuturile predate, tipurile de secvențe didactice realizate la clasă, sau cu direcțiile de acțiune practică, iar elevul va fi încurajat, de asemenea, să își stabilească anumite scopuri, în raport cu propria sa activitate de învățare motivată [46];
5. Profesorul este unul dintre factorii de bază care afectează motivația pentru învățare a elevilor. Prin urmare, relația dintre profesor și elev poate constitui atât o barieră de învățare cât și un factor de stimulare, care ajută elevii să-și exploreze la maximum potențialul intelectual. În acest context, misiunea profesorului constă în stabilirea unor paradigme relaționale cu efect de sporire a motivației pentru învățare și, respectiv, a eficienței școlare [42, p.121].
6. Activitatea de învățare a elevilor este determinată de multiple structuri motivaționale: trebuințele, tendința, motivul, interesul, convingerea, aspirația, visul și idealul, precum și componentele lor. Pentru o bună funcționare intelectuală, atât profesorii, cât și părinții trebuie să acționeze în vederea optimizării acestor structuri, astfel încât să asigure prezența lor la orice etapă de școlarizare, fapt care va preveni demotivarea școlară și, respectiv, eșecul școlar [43].

7. Dezvoltarea cognitivă a elevilor este dependentă de prezența sau lipsa motivației pentru învățare. Printre strategiile de motivare a elevilor pentru învățare, cu efect asupra dezvoltării lor cognitive, este stimularea curiozității epistemice. Curiozitatea epistemică poate fi stimulată și menținută de următorii factori: surpriza, neobișnuitul, perplexitatea, contradicția, îndoiala, utilizarea unor instrumente care generează capacitatea generativă a elevilor, precum și creativitatea [48, p.308].
8. La nivelul activităților didactice specifice, considerăm de importanță majoră valorificarea achizițiilor anterioare, prin acțiuni ce vizează integrarea în manieră sistemică în cadrul acestora a noilor cunoștințe, priceperi, deprinderi, competențe etc., dintre care învățarea prin cooperare promovată prin intermediul strategiei de stimulare motivațională
9. Aspectul pragmatic al demersului experimental propus constă în structurarea informațiilor relevante, specifice realizării eficiente creșterii nivelului motivațional în raport cu învățarea, oferirea unui model în acest domeniu, elaborarea sau adaptarea unor instrumente de investigare specifice segmentului de vârstă vizat. Important a fost identificarea și analiza factorilor de sprijin motivațional. Rolul strategiei de stimulare și sporire a învățării a fost acela de a oferi un model de conceptualizare eficient și sistematic, în sensul optimizării procesului didactic, sub aspectul dezvoltării la elevi a unei atitudini motivate față de învățare.
10. **Problema științifică soluționată** rezidă în formarea unei dinamici de învățare prin elaborarea și implementarea Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare, prin situații de învățare în baza programului formativ.

Recomandări:

1. Instituțiilor de formare profesională inițială și continuă a cadrelor didactice: instruirea cadrelor didactice în vederea utilizării strategiei de formare a motivației pentru învățare. Implementarea Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare în cadrul procesului didactic.
2. Cercetătorilor în domeniul științelor educației/al științelor socio-umane etc.: extinderea perspectivelor de abordare a motivației pentru învățare în mediul școlar
3. Conceptorilor de produse curriculare: dezvoltarea și adaptarea în curricula, manuale, ghiduri a unor strategii de formare a motivației învățării.

BIBLIOGRAFIE

În română:

1. Albu G. O psihologie a educației. Iași: Editura Polirom, 2005. 403 p.
2. Andrișchi V. Formarea aptitudinilor de autoeducație la elevi în procesul de creare și soluționare a contradicțiilor educaționale. Autoreferatul tezei de doctor în pedagogie, Chișinău, 2000, 22 p.
3. Antoci D. Motivația elevilor în context școlar. Capitol în: Perspectiva psiho-socială a asigurării calității educației în Republica Moldova. Chișinău: Print-Caro SRL, 2010, p.63-76. ISBN 978-9975-4187-3-7. (1,2c.a.)
4. Ausubel D., Robinson, F.G. Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 218 p.
5. Bodean I., Olteanu R. (coord. Silistraru N.). Motivația în procesul educațional. Chișinău: UST, 2011, 60 p
6. Bojovici L.I., Blagonadejna L.V. Psihologia personalității școlarului. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1963.
7. Bontaș I. Pedagogie. București: Editura ALL Educațional, 1994, 319 p.
8. Bruner J.S. Pentru o teorie a instruirii. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1970. 204 p.
9. Cosmovici A. Psihologie generală. Iași: Editura Polirom, 1996. 253 p.
10. Cuznețov L. Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015. 488 p.
11. Drăgan I. (coord.) Psihologia învățării. Timișoara: Editura ExcelSior, 2009. 162 p.
12. Gagim și universul muzicii. Materialele conferinței științifice internaționale consacrate aniversării a 60 de ani ai savantului. Ch.: Editura Artes, 2015.
13. Gagne R. Condițiile învățării. Trad.: Noveanu E., Lăzărescu A. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1975. 336 p.
14. Galperin P. Studii de psihologia învățării. București: Editura Didactică și Pedagogică. 1975. 275 p.
15. Golu P. Învățare și dezvoltare. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1985. 301 p.
16. Golu P. Fundamentele psihologiei. București Editura Fundației „România de Măine”, vol. II, 2000.
17. Golu P. Motivația un concept de bază în psihologie. București: Editura Didactică și pedagogică, 2006. 128 p.
18. Guțu V. Învățământul centrat pe competențe: abordare teleologică. În: Revista Didactica Pro..., nr. 1, Chișinău, 2011, p. 2-7.
19. Hayes N., Orrell S. Introducere în psihologie. București: Editura ALL Educațional, 2010. 544 p.
20. Ionescu M., Chiș V. Strategii de învățare – predare. București: Editura Științifică, 1992.
21. Joița E. Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie. Iași: Editura Polirom, 2002. 243p.
22. Mîslițchi V. Dezvoltarea motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică. În: Revista Științifică Acta et commentationes. Seria Științe ale Educației, Chișinău, 2018, nr.2 (13), p.121-130.
23. Neacșu I. Motivație și învățare. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978. 234 p.
24. Neacșu I. Instruire și învățare: Teorii. Modele. Strategii. București: Editura Științifică, 1999. 282 p.
25. Negovan N. Tendințe de confirmare a modelelor de instruire în acord cu evoluția cunoașterii despre învățare, în Zlate M. (coord.), Psihologia la răspântia mileniilor Iași: Polirom, 2001.
26. Neveanu P.P., Zlate M., Crețu T. Psihologie școlară. București: Editura Universității, 1987.
27. Panico V. Strategii de formare și dezvoltare la elevi a atitudinilor de învățare și autoînvățare permanentă. În: Concepte și strategii de dezvoltare a învățământului contemporan, Chișinău, 2004.
28. Partășcu D., Vinnicenco E. Ghid metodic pentru aplicarea tehnologiilor educaționale în învățământul primar. Chișinău, 2017.
29. Pop Gh. Motivație, comportament, anticipare. În: Determinarea și motivarea acțiunii sociale. București: Editura Academiei R.S.R., 1981.
30. Popenici S., Fartusnic C. Motivația pentru învățare. De ce ar trebui sa le pese copiilor de ea și ce putem face pentru asta. București: Didactica Publishing House, 2009.
31. Poștan L. Motivația învățării la vârstele adulte din perspectiva conceptului educației pe parcursul vieții. Teza de doctor în pedagogie. Chișinău, 2006.
32. Racu Ig., Racu Iu. Psihologia dezvoltării. Chișinău, 2013.
33. Roșca Al. Motivele acțiunii umane. Cluj: Institutul de psihologie al Universității din Cluj, 1943.
34. Silistraru N. Rolul motivației în procesul de predare și învățare a limbii române de către alolingvi. Încă un pas în educație. Chișinău, 2002, p.26-32.
35. Staricov E. Condiții psihopedagogice de formare a motivației învățării la studenți în învățământul universitar. Teza de doctor în pedagogie. Chișinău, 2016.
36. Șevciuc M. Fundamentele psihopedagogice de formare a intereselor cognitive la elevii claselor primare. Teza de doctorat. Chișinău, 1996. 163 p.
37. Vâgotski S.L. Problema învățării și a dezvoltării intelectuale la vârsta școlară. În: Opere psihologice alese, vol. I. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971.
38. Zlate M. Fundamentele psihologiei. București: Editura Hyperon, 2000. 329 p.

În engleză:

39. Alderman M.K. Motivation for Achievement: Possibilities for Teaching and Learning, Routledge, 2007. 360 p.
40. Brophy J. Motivation Students to Learn, 3 edition. Routledge, 2010. 360 p.
41. Dansereau, D F. Learning Strategy Research. In J.W. Segal, S.F. Chipman and R. Glaser (Eds.), Thinking and Learning Skills. Hillsdale, N J Erlbaum, 1985, (1):9-39.
42. **Darawshe A. The role of teacher –student relationship in the development of academic motivation. În: Artă și educație artistică, 2014, nr.1 (23), p. 121- 123.**
43. **Darawshe A. Aspects of motivational modalities and structures. În: Acta et Commentationes, Științe ale educației, 2017, nr.2 (11), p.215-224.**
44. **Darawshe A. Article and decision-making.** <http://mcd.org.il/site/wp-content/uploads/2013/12/Article-and-decision-making-.pdf>
45. **Darawshe A. Behavior of elementary school students.** <http://mcd.org.il/site/wp-content/uploads/2013/12/Behavior-of-in-elementary-school-students.pdf>
46. **Darawshe A. The motivation to study in the elementary school.** <https://www.articles.co.il/article/163970/%D7%9E%D7%95%D7%98%D7%99%D7%91%D7%A6%D7%99%D7%94+%D7%9C%D7%9C%D7%9E%D7%95%D7%93+%D7%91%D7%91%D7%99%D7%AA+%D7%A1%D7%A4%D7%A8+%D7%99%D7%A1%D7%95%D7%93%D7%99>
47. **Darawshe A. Parents' involvement as an influencing element on elementary school students' motivation. În: Educația din perspectiva valorilor. Materialele conferinței cu participare internațională. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2013, p.253-258.**
48. **Darawshe A. Aspects of young pupils' cognitive development. În: Prerogativele învățământului preuniversitar și universitar în contextual societății bazate pe cunoaștere. Materialele Conferinței științifico-metodice, Chișinău: UST, 2014, p. 307-311.**
49. Dembo M.H. Motivation and learning strategies for college success. A self-management approach. 2nd ed. Mahwah, Nj: Lawrence Erlbaum Associates, 2004. 346 p.
50. Pintrich P.R., Schunk D.H. Motivation in education: Theory, research, and applications, (3rd Edition). Pearson, 2007. 448 p.
51. Pintrich P.R. & De Groot E. Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. Journal of Educational Psychology, 82(1), pp. 33-50, 1990.
52. Rathvon N. The Unmotivated Child. Helping Your Underachiever Become a Successful Student. New York: Fireside, 1996.
53. Keller J.M. Motivational Design for Learning and Performance: The ARCS Model Approach. Springer, 2010. 364 p.
54. Klein P, S. Mediated Behavior Characteristics in a Family Bracket and their Influence on the Child in Different Cultures. In P. Klein (Ed.), Babies, Infants, Parents and Therapists, Researches on Children Development in Israel, Baker Center, Bar-Ilan University and Reches publication, Ramat-Gan, 2000, pp. 19-54.
55. Shah J.Y., Gardner W.L. Handbook of Motivation Science, 1 edition. The Guilford Press, 2007. 63 p.
56. Vroom V.H., Deci E.L. Management and Motivation (Penguin business). Penguin Books Ltd. 1989. 400 p.
57. Vroom V.H. Work and Motivation, 1 edition. Jossey-Bass, 1994. 397 p.

În franceză:

58. Guilane-Nachez E. Sansa e de partea ta! Metode si tehnici de autocunoaștere / E. Guilane-Nachez; trad. F. Iorga. Iasi: POLIROM, 2003. 296 p.
59. Nuttin J. Théorie de la motivation humaine. Éditeur: Presses Universitaires de France, 1996.
60. Viau R. La motivation dans la création scientifique. Editeur Presses Université du Québec, 2011. 167 p.

În rusă:

61. Лупу И., Чобан-Пилецкая А. Мотивация обучения математике. Ch. Типограф. А. Ş. М. 164 p.
62. Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. Формирование мотивации учения. Москва: Просвещение, 1990. 191 с.
63. Маслов А. Мотивация и личность. СПб.: Евразия, 1999. 467 с.
64. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. Москва: АПН СССР, 1973. 388 с.

În ebraică:

65. Al-Haj M. Education among Arabs in Israel, control and social change. Jerusalem: Hebrew University, 1996. 254 p.
66. Bar-Ilan M., Sapir S. The special committee on dropout: conclusions and recommendations. Jerusalem, The Knesset Research and Information Center, 2002. 174 p.
67. Ben - Lion A., Zionist Y. Children in Israel on the verge of the next millennium. Jerusalem: Brander Van Leer Foundation, 1999. 262 p.
68. Ben Sasson-Furstenberg S. Background document for the discussion of Compulsory Education Bill, presented to the Board of Education and Culture Jerusalem, 2001. 82 p.

ADNOTARE

Darawsha Ahlam, „Dinamica motivației de învățare la elevii claselor primare din Israel (sectorul arab)”, teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2019

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 128 titluri, 119 pagini text de bază, 25 tabele, 4 figuri, adnotare (în română, rusă și engleză).

Publicații la tema tezei: 9 lucrări științifice, dintre care 1 articol în revistă recunoscută din străinătate, 2 articole în reviste din registrul național al revistelor de profil, categoria C și 2 articole la conferințe internaționale, 1 articol la conferința națională și 3 publicații electronice.

Cuvinte cheie: motiv, motivație, tipuri de motivație, motivația învățării, strategii motivaționale, condiții psihopedagogice, principii de stimulare a motivației, model pedagogic, învățător, elevi de vârstă școlară mică.

Domeniul de studii: teoria generală a educației

Scopul cercetării: rezidă în identificarea reperelor pedagogice și elaborarea, implementarea și validarea modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Obiectivele cercetării:

- analiza abordărilor teoretice cu privire la motivația pentru învățare a elevilor claselor primare;
- conceptualizarea formării motivației pentru învățare a elevilor claselor primare;
- determinarea principiilor, factorilor și condițiilor pedagogice de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare;
- elaborarea strategiei de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare;
- elaboarea, implementarea și validarea Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Noutatea și originalitatea cercetării: delimitarea conceptuală de motivație pentru învățare la elevii claselor primare din perspectivă *psihologică, pedagogică și metodologică*; fundamentarea conceptului de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare: *principii, factori și condiții generale, condiții educaționale, condiții specifice*; elaborarea *Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare a elevilor claselor primare*, axat pe dimensiunile *metodologică și procedurală*, determinate de un ansamblu de *repere pedagogice*; implementarea *strategiei pedagogice de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare*, prin combinarea metodelor interactive cu teoriile motivației.

Problema științifică soluționată rezidă în formarea unei dinamici de învățare prin elaborarea și implementarea Modelului pedagogic de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare, prin situații de învățare în baza programului formativ.

Semnificația teoretică a cercetării constă în dezvoltarea teoriei și metodologiei de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare prin fundamentarea modelului pedagogic, determinarea unor situații de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Valoarea aplicativă a cercetării este reprezentată de: identificarea și fundamentarea strategiei de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare; elaborarea și implementarea *Modelului pedagogic de formarea a motivației pentru învățare a elevilor claselor primare*; proiectarea și implementarea strategiei specifice de formare a motivației pentru învățare la elevii claselor primare.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost implementate în școlile primare din Israel prin implementarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare destinate elevilor din clasele primare, în perioada anilor 2014-2017, susținut de către Ministerul Educației din Israel.

АННОТАЦИЯ

Даравша Ахлам „Динамика учебной мотивации младших школьников из Израиля (арабский сектор)”, диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинев, 2019

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 128 источников, 119 страниц основного текста, 25 таблиц, 4 рисунка, аннотации (румынский, английский, русский).

Публикации по теме: 9 научных работ, одна из которых была опубликована в зарубежном журнале, 2 статьи в национальных журналах категории С, 2 статьи в материалах международных конференций, 1 статья в материалах национальной конференции и 3 электронных публикаций.

Ключевые слова: мотив, мотивация, типы мотивации, учебная мотивация, мотивационные стратегии, психопедагогические условия, принципы стимулирования мотивации, педагогическая модель, учитель, школьники младших классов.

Область исследования: Общая теория воспитания.

Цель исследования: заключается в определении педагогических основ, разработке, внедрении и утверждении *Педагогической модели учебной мотивации у учащихся начальной школы*.

Задачи исследования:

- анализ теоретических основ учебной мотивации младших школьников;
- концептуализация формирования учебной мотивации младших школьников;
- определение принципов, факторов и педагогических условий формирования и повышения мотивации младших школьников;
- разработка, стратегии формирования учебной мотивации младших школьников;
- разработка, внедрение и утверждение *Педагогической модели формирования учебной мотивации младших школьников*.

Научная новизна исследования заключается в: концептуальном разграничении учебной мотивации младших школьников с *психологической, педагогической и методологической* точек зрения; обосновании концепции формирования учебной мотивации у младших школьников: *принципов и факторов, общих условий, условий обучения, специфических условий*; разработке *Педагогической модели формирования учебной мотивации* у младших школьников, ориентированной на методологические и процессуальные направления; внедрение психолого-педагогической стратегии формирования учебной мотивации учащихся начальных классов посредством сочетания интерактивных и специфических методов формирования мотивации.

Решение научной проблемы заключается в формировании динамики обучения путем разработки и внедрения *Педагогической модели учебной мотивации у учащихся начальных классов* посредством обучающих ситуаций, основанных на формирующей программе.

Теоретическая значимость исследования состоит в развитии теории и методологии формирования учебной мотивации у учеников начальных классов путем формирования педагогической модели, определения некоторых ситуаций формирования учебной мотивации.

Практическая значимость исследования определена и обоснована: стратегией учебной мотивации младших школьников; разработанной и внедренной *Педагогической моделью формирования учебной мотивации у учащихся начальных классов*; спроектированной и внедренной специфической стратегией формирования учебной мотивации учащихся начальных классов.

Внедрение научных результатов.

Научные результаты были внедрены в начальных школах Израиля путем внедрения стратегий формирования мотивации обучения у учеников начальной школы в 2014-2017 годах при поддержке Министерства образования Израиля.

ANNOTATION

Darawsha Ahlam „Dynamics of learning motivation in elementary school pupils of Israel (Arab sector)”, Thesis in Pedagogical Sciences, Chişinău, 2019

Thesis volume and structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (128 sources), basic text pages (119), 25 tables, 4 figures, annotation (in Romanian, Russian and English)

Publications on the theme of the thesis. 9 scientific papers, one of which has been published abroad, 2 articles in national journals of C-category, 2 articles in the proceedings of the international conferences, 1 article in the proceedings of the national conference and 3 electronic publications.

Key words: motivation, motivation, types of motivation, learning motivation, motivational strategies, psycho-pedagogical conditions, principles of stimulating motivation, pedagogical model, teacher, elementary school pupils.

The field of study. The General Theory of Education.

The research purpose consists in identifying the pedagogical benchmarks, elaborating, implementing and validating the *Pedagogical model of forming learning motivation in elementary school pupils*.

Research objectives:

- analyzing the theoretical approaches regarding learning motivation in elementary school pupils;
- conceptualizing the formation of learning motivation in elementary school pupils;
- determining the pedagogical principles, factors and conditions of forming learning motivation in elementary school pupils;
- elaborating the strategy of forming learning motivation in elementary school pupils;
- developing, implementing and validating the *Pedagogical model of forming learning motivation in elementary school pupils*.

Research novelty and originality:

- conceptual delineation of learning motivation in elementary school pupils from a *psychological, pedagogical and methodological perspective*;
- establishing the concept of learning motivation in elementary school pupils: principles, factors and *general conditions, educational conditions, specific conditions*.
- developing the *Pedagogical model of forming learning motivation in elementary school pupils*, based on methodological and procedural dimensions, determined by a set of psycho-pedagogical psycho-pedagogical benchmarks.
- implementing the pedagogical strategy of forming learning motivation in elementary school pupils, through the combination of interactive methods with the theories of motivation.

The important scientific problem solved in this research lies in the formation of learning dynamics, the elaboration and implementation of the pedagogical model of forming learning motivation in elementary school pupils through learning situations based on the formative program.

The theoretical significance of the research consists in development of the theory and methodology of learning motivation and its formation in elementary school pupils through the substantiation of the pedagogical model, the determination of some situations for learning motivation formation in elementary school pupils.

The applicative value of the research is represented by the identification and substantiation of the strategy of learning motivation formation in elementary school pupils; the elaboration and implementation of the *Pedagogical model of forming learning motivation in elementary school pupils*; designing and implementing specific strategies for learning motivation formation in elementary school pupils.

Implementation of scientific results. The scientific results were valorized in the primary schools of Israel by implementing different strategies of stimulating learning motivation in elementary school pupils, during 2014-2017, supported by the Ministry of Education of Israel.

DARAWSHA AHLAM

**DINAMICA MOTIVAȚIEI DE ÎNVĂȚARE LA ELEVII
CLASELOR PRIMARE DIN ISRAEL (SECTORUL ARAB)**

SPECIALITATEA 531.01. TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat spre tipar: 18.03.2019

Formatul hârtiei: A5

Hârtie ofset. Tipar ofset

Tirajul 50 ex.

Coli de tipar: 2,0

Comanda nr. 23

Tipografia UST, str. Gh. Iablocikin 5, Chișinău, MD 2069